

**2. Međunarodni festival čaja i ljekovitog bilja
Sarajevo
[www. tea-fest.ba](http://www.tea-fest.ba)**

IZVJEŠTAJ

**O REALIZACIJI 2. MEĐUNARODNOG FESTIVALA ČAJA I
LJEKOVITOG BILJA, SARAJEVO 12.-19.06. 2004. GODINE**

Sarajevo, jula 2004. godine

SADRŽAJ:

I - UVOD	3
II - CILJEVI FESTIVALA	5
III – UČESNICI 2. MEĐUNARODNOG FESTIVALA	7
IV - PROGRAMI FESTIVALA	9
1. PRODAJNA IZLOŽBA	9
2. OCJENJIVANJE PROZVODA	10
3. EDUKATIVNI PROGRAMI:	12
4. “FIVE O’CLOCK TEA” – “ČAJANKA U 5”	13
5. KULTURNO-UMJETNIČKI PROGRAMI	14
V - MEDIJSKA POKRIVENOST	15
VI – MEĐUNARODNA SARADNJA	16
VII – ZAKLJUČCI, PREPORUKE I MJERE	15

EKO NVO DIO SRCA SARAJEVO

PROMOCULT SARAJEVO

Dragi prijatelji,

Pred vama se nalazi Izvještaj o realizaciji 2. međunarodnog festivala čaja i ljekovitog bilja, koji je održan u Sarajevu od 12. do 19. juna 2004. godine. Nadamo se da će vam biti od koristi informacije koje se ovdje nalaze.

Kada smo pokrenuli projekat pod nazivom Festival čaja i ljekovitog bilja, osnovni cilj nam je bio da doprinesemo promociji herbalnog potencijala Bosne i Hercegovine. Ljekovito i aromatično bilje, pčelinji proizvodi, sekundarni šumski plodovi, kesten, eterična ulja. Samo od sebe postavilo se pitanje kako ovo razdvojiti ili da li uopšte razdvajati. Vi sami odaberite, mi smo se opredjelili za ovo drugo. Korak po korak, od januara 2003. do prvog Festivala, pa opet do Drugog Međunarodnog festivala čaja i ljekovitog bilja, i dalje. Svaki dan novo pitanje. Ovdje moramo zahvaliti svima onima koji su od prvih dana sa nama, koji nam od tada pa sve do dana današnjeg pružaju pomoć bez koje ne bi bilo moguće realizirati Festival čaja i ljekovitog bilja. To su prije svih acc prof. dr. Jela Grujić-Vasić, acc prof. dr. Muhidin Hamamdžić - Gradska uprava Sarajevo, Vlada Kantona Sarajevo na čelu sa premijerom mr. Denisom Zvizdićem, Ministarstvo privrede Kantona Sarajevo - ministar Abid Šarić, Ministarstvo kulture Kantona Sarajevo - ministar Ivica Šarić, Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo - ministar Zlatko Petrović, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva - ministar Marinko Božić, savjetnik Mladen Vasić i savjetnik Ahmet Duranović, Federalno ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša - ministar Ramiz Mehmedagić, Federalno ministarstvo zdravstva - mr. Pašan Šehović, Poljoprivredni institut - mr. Fuad Elezović, dr. Nezir Tanović, Zavod za zdravstvenu zaštitu - dr. Rankica Bahtijarević, mr. Saša Pilipović, Farmaceutski fakultet u Sarajevu - prof. dr. Elvira Kovač-Bešović, Medicinski fakultet u Sarajevu - prof. dr. Irfan Zulić, mr. Smajo Bešlija, prof. dr. Dževad Jarebica, Općina Stari Grad - načelnik Fehim Škaljić, referenti za poljoprivredu u Općini Stari Grad - Firdeusa Hadžimurtezić i Sanida Barjaktarević, Vanjskotrgovinska komora BiH - Grupacija za ljekovito i aromatično bilje i sekundarne šumske plodove - Fikret Zubčević, „Faveda“ – Aida Zuibčević, KJKP Park – direktor Osman Delić, MUP Kantona Sarajevo - Policijska uprava Stari Grad, Europlakat, Sarajevoosiguranje, LOK Mikro, Agencija E&E, Adnan Džindo, Lejla Zvizdić, Vladimir Lepušina, i dr. Isto tako, dužnu zahvalnost za afirmaciju Festivala čaja i ljekovitog bilja dugujemo medijskim pokroviteljima: Oslobođenju, Avazu, Jutarnjim novinama, magazinu Aura, Radiu Stari Grad sa mrežom NETRA, TV SA, OBN, NTV Hayat, TVX, TV Alfa, TV Vogošća, agenciji Euromedia. Našu posebnu zahvalnost zaslužuju: USAID - LAMP, Howard Sumka, Brian Fahey, Tom Tomson, Ljilana Dunjić, GTZ - Armin Klokner, Pfd Jon Campbel-Walker, Slaviša Drašković, SEED - Samir Beširović. To su organizacije i pojedinci koji su svojim savjetima, finansijski i organizaciono podržali Festival čaja i ljekovitog bilja. Još jednom im hvala sa nadom da ćemo saradnju nastaviti i dalje.

Želja nam je da naš slijedeći susret bude veoma brzo, u prvom broju našeg zajedničkog, a prvog, bosanskohercegovačkog specijaliziranog časopisa „**Herba Vita**“ namjenjenog ljubiteljima ljekovitog i aromatičnog bilja, kupcima i korisnicima preparata na bazi tog bilja, pčelinjih proizvoda, preparata na bazi pčelinjih proizvoda, opreme i pribora za pčelarstvo, sekundarnih šumskih plodova, gljiva, malina i drugog jagodičastog voća, itsl. Naravno, naše višednevno druženje će se nastaviti na već tradicionalnom, 3. međunarodnom festivalu čaja i ljekovitog bilja, koji će se održati u Sarajevu od **08.** (srijeda) do **12.** (nedjelja) **juna 2005. godine.**

Do tada mnogo zdravlja i uspjeha u životu želi vam

Samira Katica - Arnautović
DIREKTORICA
Festivala čaja i ljekovitog bilja,
sa saradnicima

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI 2. MEĐUNARODNOG FESTIVALA ČAJA I LJEKOVITOG BILJA, SARAJEVO 12. -19. 06. 2004. GODINE

I - UVOD

Na području općine Stari Grad Sarajevo, u šumskom ambijentu Borija, na nadmorskoj visini od 1000 m, od 12.06. do 21.06. 2003.g. održan je 1. bh. festival čaja i ljekovitog bilja. Učešće na ovom Festivalu uzelo je 38 subjekata sa područja cijele Bosne i Hercegovine. Obzirom na veliki interes, kao i na originalan koncept koji je naišao na podršku proizvođača odlučeno je da se Festival održi i ove 2004. godine, te da isti, zbog velikog interesa izlagača iz inostranstva, ima međunarodni karakter.

U šumskom ambijentu Borija održan je 1. bh festival čaja i ljekovitog bilja juna 2003. godine

Pripreme za održavanje Festivala otpočele su septembra 2003. godine upućivanjem elaborata i prijedloga za sufinansiranje Festivala iz budžetskih sredstava: općini Stari Grad, gradu Sarajevo, Kantonu Sarajevo i Federaciji BiH. Istovremeno su izvršene pripreme za održavanje osnivačke skupštine **Ekološke nevladine organizacije "DIO SRCA"** koja je okupila entuzijaste koji su učestvovali u organizaciji 1. bh festivala čaja i ljekovitog bilja. Ova NVO je u svojim programskim ciljevima kao prioritetan zadatak zacrtala realizaciju aktivnosti s ciljem promoviranja i produbljivanja svijesti o potrebi održivog razvoja, te organizaciju festivala čaja i ljekovitog bilja, koji poprima oblike pokreta.

Prva državna institucija koja je reagirala na naša pismena obraćanja bilo je **Ministarstvo privrede Kantona Sarajevo**, koje je prepoznalo vrijednost ovog projekta i preporučilo Vladi Kantona Sarajevo da podrži ovu manifestaciju.

Dosta rano u pripremu Festivala se uključilo i **Ministarstvo vanjskih poslova BiH – Odjel ekonomske diplomatije**, koje je animiralo DKP BiH u svijetu i DKP stranih zemalja u BiH.

Pripremu Festivala značajno su pomogli i podržali: **USAID - Linking Agricultural Markets to Producers – LAMP, Southeast Europe Enterprise Development - SEED i Partners for Development - PfD**, te **općina Stari Grad Sarajevo**, kao i **Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva**.

Značajan doprinos u organizaciji Festivala dali su Javno komunalno preduzeće “Park” i Javno komunalno preduzeće “Tržnice i pijace” Sarajevo.

Ceremoniji otvaranja Festivala prisustvovali su i obratili se prisutnima: gradonačelnik grada Sarajeva, acc.prof.dr Muhidin Hamamdžić koji je zvanično otvorio Festival; načelnik općine Stari Grad, g. Fehim Škaljić; predstavnik Vlade Kantona, ministar privrede mr. Abid Šarić; predstavnik Ministarstva vanjskih poslova Ibrahim Efendić; te direktor USAID BiH g. Howard Sumka.

Direktor USAID BH g. Howard Sumka obraća se prisutnima na ceremoniji otvaranja 2. međunarodnog festivala čaja i ljekovitog bilja

II - CILJEVI FESTIVALA:

Festival ima za cilj doprinijeti još većem međusobnom upoznavanju i razmjeni iskustava sakupljača, proizvođača, i prerađivača ljekovitog i aromatičnog bilja i biljnih proizvoda.

Festival je skrenuo pažnju javnosti na mogućnost upošljavanja značajnog dijela nezaposlenog stanovništva na poslovima individualnog skupljanja i prerade ljekovitog i aromatičnog bilja kojega ima u ogromnim količinama na području Bosne i Hercegovine.

Na području Bosne i Hercegovine postoje vrlo dobri uvjeti za eksploataciju i uzgoj ljekovitog bilja i pčelinjih proizvoda. Međutim, još uvijek su prisutni brojni problemi, koji sputavaju razmah ove djelatnosti, među kojima je najizraženiji neuvezanost kupaca i prodavaca, odnosno slabe karike u lancu: skupljači-prerađivači-proizvođači-trgovci.

Isto tako, još uvijek postoje neobrađeni plodni zemljišni prostori. Također, usitnjenost posjeda, kao i velika depopulacija prostora, naročito onoga devastiranog ratnim razaranja i napuštanjem prijeratnih ognjišta bitno utiču na nedovoljnu ekspanziju ove prosperitetne poljoprivredne djelatnosti.

Iniciranjem održavanja **Festivala čaja i ljekovitog bilja** nastojimo otkloniti bar dio ovih problema, a posebno omogućiti velikom broju nezaposlenog stanovništva, invalidima i drugim invalidnim i hendikepiranim osobama da se uključe u proces skupljanja, uzgoja i prodaje ljekovitog bilja, pčelinjih proizvoda i preparata na bazi ljekovitog bilja i pčelinjih proizvoda.

Isto tako, Festival ima za cilj popularizirati proizvodnju, skupljanje i konzumiranje ljekovitog bilja i čajeva spravljenih od ljekovitog bilja, kao i pčelinjih proizvoda, kako u Bosni i Hercegovini, tako i u širem okruženju, a sve s nakanom stvaranja temeljnih pretpostavki za umrežavanje i povezivanje pojedinaca, zadruga i kompanija s prostora Bosne i Hercegovine, Zapadnog Balkana i šire, kako bi se prospješio organizirani uzgoj, ali i zaštita, ljekovitog bilja i pčelinjih proizvoda, posebno velikog broja onih vrsta ljekovitog bilja, koje mogu izrazito uspješno da se kultiviraju na našim prostorima, te otkupa i prodaje ljekovitog bilja i pčelinjih proizvoda i preparata od ljekovitog bilja i pčelinjih proizvoda.

Jedan od posebno važnih ciljeva Festivala je skretanje pažnje javnosti na mogućnosti koje nudi područje Bosna i Hercegovina, ali i vršenje pritiska, putem medija, na organe vlasti da preduzmu sve korake i donesu zakonsku regulativu koja će omogućiti i podržati ovu djelatnost. Takođe na ovaj način želimo skrenuti pažnju šire javnosti na ograničenost prirodnih resursa i potrebu da se okoliš sa svim svojim prednostima i blagodatima koje nam nudi sačuva od uništenja.

S takvim ambicijama Festival u značajnoj mjeri doprinosi afirmaciji Kantona Sarajevo, grada Sarajeva i Bosne i Hercegovine kao ambijenta ugodnog življenja i omogućavanja sticanja prihoda od vlastitog rada.

Pojedinačni ciljevi održavanja festivala su:

- organiziranje znanstveno-stručne, tematske rasprave o stanju u oblasti ljekovitog i aromatičnog bilja, te pčelinjih proizvoda i perspektivama u okviru ovog područja uz učešće više eksperata, znanstvenih radnika i praktičara iz ove oblasti, objavljivanje ove tematske rasprave u posebnoj publikaciji.
- održavanje takmičarske izložbe proizvoda od ljekovitog i aromatičnog bilja i pčelinjih proizvoda na Trgu oslobođenja,
- ocjenjivanje ljekobilja i pčelinjih proizvoda u četiri kategorije i dodjela 2 posebne nagrade.

Festival ima i edukativni karakter pa je u toku trajanja Festivala organizirano nekoliko tematskih rasprava iz onih oblasti koje imaju najviše uticaja na ovu djelatnost a to su: zakonska regulativa, certifikacija organske proizvodnje, udruživanje na nivou BiH, kreditne organizacije i banke koje daju povoljne kredite za poljoprivredu, primjeri uspješnih proizvođača i projekata, predstavljanje organizacija koje pružaju pomoć proizvođačima u oblasti ljekovitog i aromatičnog bilja, eteričnih ulja, sekundarnih šumskih plodova, pčelinjih proizvoda i ostalih proizvoda iz domena zdrave hrane.

Jedan od prioriteta organizacije Festivala čaja i ljekovitog bilja jeste i uspostava kontakata između firmi, proizvođača, prerađivača i distributera ljekovitog bilja, ali i preparata na bazi ljekovitog bilja, pčelinjih proizvoda, šumskih plodova i svega ostalog iz domena zdrave domaće hrane. S tim u vezi imamo podatke da je za vrijeme trajanja Festivala Pčelarska zadruga BEE MED iz Vogošće ostvarila prodaju 500 kg meda, firma Herzeg med iz Trebinja prodaju od 1000 kg meda, te firma Bosnamed iz Tuzle promet od 500 kg meda a potpisani su ugovori o distribuciji između PMG VIP iz Gradačca sa firmom Deklikates Sarajevo, te Drvopromet Sarajevo, kao i Herzeg med iz Trebinja sa supermarketima Merkator, VF komerc i Delikates iz Sarajeva.

III – UČESNICI 2. MEĐUNARODNOG FESTIVALA

Na 2. međunarodnom festivalu svoje učešće uzeli su izlagači iz cijele BiH, te iz zemalja okruženja, Hrvatske, Srbije i Crne Gore. Osim ovih izlagača imali smo zvaničnu najavu (putem ambasade BiH i zvaničnih pisama) dolaska delegacije od 23 predstavnika čajne industrije iz Kine, te po jednog izlagača iz Kanade, Pakistana i Makedonije. Nažalost, iz neobjašnjenih razloga u posljednji trenutak dolazak ovih učesnika je odgođen.

U toku samog Festivala isti je bio posjećen kako od građana BiH tako i od organiziranih grupa iz inostranstva kao i predstavnika kompanija iz inostranstva.

Žao nam je što predstavnici Kine, Kanade i Makedonije nisu bili prisutni, ali se nadamo se da će ubuduće direkcija Festivala imati više mogućnosti za blagovremenu pripremu dolaska izlagača iz udaljenih zemalja, naročito nakon što su uspostavljeni svi neophodni kontakti sa naprijed navedenim kompanijama i institucijama navedenih zemalja.

No i bez toga spisak učesnika 2. međunarodnog festivala je impozantan:

No.	Ime	Adresa	Telefon	Fax	Email
1.	Apoteke Sarajevo – Galas kolekcija	Grbavička 14b Sarajevo, BiH	033/663-826		maras@bih.net.ba
2.	IP Potez	AVNOJ-a 110 Beograd, SCG	++ 011/2698-616		mocprir@Eunet.yu
3.	3b	Maoča bb Brčko BiH	049/520-774		3B@bih.net.ba
4.	Udruženje Dr Jovan Tucakov	Sokobanja SCG	(++381) 63/843-69-61		
5.	Amer Prom d.o.o.	SCG	++381 27- 63481 ili 027 63663		
6.	Branislav Popović	Magaza C 25 PF 7 85343 Bijela kod Herceg Novog SCG	088/ 683001		
7.	Adonis d.o.o	Sokobanja, SCG	++381/18-833390		
8.	OD CELA	Berane, SCG	++381/87-235-822		
9.	Mobis Inter – Apoteka Matija	Bišće polje bb, Mostar BiH	036/577012		
10.	Biljna Apoteka Neven	Rudo, BiH Limska bb	058/711-364		nevencompany@hotmail.com
11.	Halilović d.o.o.	Ilijaš, BiH Igmanska bb	033/400-286		mejrahal@bih.net.ba
12.	Biljna Apoteka Čeliković Smail	Pokoj 54 Bihać, BiH	037/300-111		azraceli@bih.net.ba
13.	Ljekobilje	Jovana Raškovića 1 Trebinje BiH	059/260-568		ljbilje@teol.net
14.	Kap po Kap Laktaši	BiH Laktaši	051/833-351		vojislav@inecco.net
15.	Batinić Dragan	Miće Curevića bb Sokolac, BiH	057/480-190		

16.	Mehonić Samir	BiH	033/217-964 061/253-971		heljda@hotmail.com
17.	Agroplod Stolac	BiH	036 /853 758		agroplod@gljive.ljekobilje.eterična.ulja
18.	Fatić Salem	Bjelašnica, BiH	033/420 372		
19.	Kusturić Farm	Banja Luka, BiH	051/752 055		Gm.kusturic@blic.net
20.	Herceg Sead	Novi Travnik, BiH	030/525 789		sejadherceg@yahoo.com
21.	Šumski plod	Prozor, BiH	036/770 332		
22.	Vegafruit	Brijesnica Mala, BiH	035/722 797 035/722 799		vegafruit@bih.net.ba edovega@yahoo.com
23.	Rade Anđelić	Trebinje, BiH	059/260 647 059/220-802		andjelic@post.com
24.	Farma Vladimir Usorac	Prnjavor, BiH	051/764 949 065/583 230		saprs@inecco.net
25.	Farma Zlatka Kovačević	Prnjavor, BiH	051/860 185 051/764 099		
26.	Farma Zlatko Jokić	Prnjavor, BiH	051/764 099 065/644 589		
27.	UG Silverna	Srebrenica, BiH			
28.	UG Rujnica	Rudo, BiH			
29.	UG Bilje	Bratunac, BiH			
30.	UG Herba	Han-Pijesak, BiH			
31.	UG Vranica bilje	G.Vakuf-Uskoplje, BiH			
32.	Apoteka NN	Hadžići, BiH Hadželi bb	033/420-119		
33.	N&K marketing,	Trg heroja br.30 Sarajevo, BiH	033/624-259		
34.	Herba d.o.o.	Kontakova 6 Zagreb, Hrvatska	00385/1/ 2331- 741		zbajrdic@pbf.hr
35.	Eko farma Duboštica	Duboštica bb BiH	061/410-431 032/847-182 032/846-182		
36.	Faveda	Jukićeva 70 Sarajevo, BiH	033/486-761		faveda@bih.net.ba
37.	Senada Kajtezović	Ul.Bihačkih branilaca 22 Bihać, BiH	037/312-604		senada_kajtezovic@yahoo.com
38.	Senad Bejić	Bihać, BiH			
39.	Udruženje Zlatnica	Bihać, BiH			
40.	Udruženje žena poljoprivrednih proizvođača Mionica Gradačac	VI bataljona bb 76250 Gradačac, BiH	035/833-225		
41.	Vidoprom	Žljevice bb Bratunac, BiH	056/881-467		
42.	Bahtić Gane	Bosanska 11 Sarajevo, BiH	457-266		
43.	Dren d.o.o.	Bukovik 3 Žepče, BiH	032/881-774		dragan.trogrić@tel.net.ba
44.	Herzeg Med d.o.o.	Preobraženska 11 Trebinje, BiH	059/220-606 065/880-696		
45.	Centar za ekologiju i kulturu	Selim ef. Merdanovića 138a Kakanj BiH	061/422-304		alza@bosnia.ba
46.	Udruženje pčelara Bagrem	Kakanj, BiH			

47.	Biljna apoteka «Ljekobilje», prof.dr. Milenko Ćurčić	Ive Andrića bb Bijeljina BiH	055/240-243		
48.	PIP BH - Hrvatska, predstavništvo Velika Kladuša	Zuhdije Žalića bb BiH	061/799-444		
49.	Pčelarska zadruga BEEMED	Vogošća BiH Safeta Krupića 5	033/434-336 061/229-715		esved@bih.net.ba
50.	Klas – Ljekobilje	Paromlinska 43 Sarajevo	033/727-227		info@klas.com.ba
51.	Trešnjo Abdurahman,	Tuleg bb Konjic, BiH	036/729-030 061/343-079		
52.	Duranović Avdo	Gornje polje 49 Konjic, BiH	036/725-918 061/154-081		
53.	Bilić Ivan,	Lisice bb Ljubuški, BiH	063/323-379		
54.	Apoteka Natura	Vitez, BiH			
55.	Bosnamed	Džafer mahala bb, Tuzla, BiH	061/727-542 061/875-868		
56.	Med prom	Cazin, BiH	061/653-646		
57.	Halilović Admir	Lukavička cesta 1	061/171-911		

IV - PROGRAMI FESTIVALA

1. PRODAJNA IZLOŽBA

Festival je posjetio veliki broj građana i gostiju iz inostranstva

Na Trgu oslobođenja u Sarajevu, na površini od 5.977 m², od 12. do 19. 06. 2004. godine u terminu od 08⁰⁰ do 20⁰⁰ sati svakodnevno se odvijala prodajna izložba. Na toj izložbi izlagači su ponudili širok spektar proizvoda na bazi ljekovitog i aromatičnog bilja, šumskih plodova, pčelinjih proizvoda, proizvode od kestena, heljde, prerađevina od voća i dr.

U toku same izložbe izlagači su posjetiocima davali upute kako da koriste određene proizvode, kada i kako da beru i suše pojedine ljekovite biljke, a bila je omogućena i degustacija. Posjeta Festivalu bila je veoma dobra. Računamo da je Festival posjetilo oko 20.000 primarnih posjetilaca (kupci i lica koji su tražili savjete, ostvarivali kontakte i razmjenjivali adrese) među kojima je bilo i organiziranih grupa iz udaljenih dijelova Bosne i Hercegovine kao i turista iz inostranstva, te još oko 100.000 sekundarnih posjetilaca (razgledanje izložbe uz šetnju ulicama Sarajeva).

Cilj prodajne izložbe je bio približiti proizvođače potrošačima, omogućiti direktan kontakt putem kojeg će se iskristalizirati određene nejasnoće i nedoumice i svakako širiti akciju **“Proizvodimo/Kupujmo domaće”**.

2. OCJENJIVANJE PROIZVODA

Ovogodišnji 2. međunarodni festival čaja i ljekovitog bilja u okviru svog sadržaja značajnu pažnju poklanja stručnom ocjenjivanju izloženih proizvoda ljekovitog bilja i preparata na bazi ljekovitog i aromatičnog bilja i pčelinjih proizvoda. Festival je imao slijedeće ocjenjivačke žirije:

A Stručno-ocjenjivački žiri, koji je radio u sastavu:

1. dr. Rankica Bahtijarević,
2. prof. dr. Nezir Tanović,
3. mr.pha Pašan Šehović, predsjednik žirija
4. mr. Mustafa Đelilović
5. mr.pha Saša Pilipović,

Ovaj žiri je donio slijedeće odluke:

Kategorija **ljekovito bilje**:

1. nagrada – “Zlatni bosanski ljekoviti cvijet” : Apoteka NN Hadžići
- Druga i treća nagrada nisu dodjeljene.

Kategorija **čaj**:

1. nagrada “Zlatni bosanski ljekoviti cvijet”: Faveda Sarajevo
2. nagrada “Srebrni bosanski ljekoviti cvijet”: Apoteke Sarajevo – Galas kolekcija
3. nagrada “Bronzani bosanski ljekoviti cvijet”: Mobis inter Mostar

Kategorija: **Pripravci** na bazi ljekovitog bilja:

1. nagrada “Zlatni bosanski ljekoviti cvijet” : Čeliković Bihać
2. nagrada “Srebrni bosanski ljekoviti cvijet” : Apoteka “Ljekobilje” Bijeljina, prof.dr. Milenko Čurčić,
3. nagrada “Bronzani bosanski ljekoviti cvijet” Apoteka Neven Rudo

Kategorija: **Pčelinji proizvodi i preparati**:

1. nagrada “Zlatni bosanski ljekoviti cvijet” Pčelar Avdo Duranović Konjic
2. nagrada “Srebrni bosanski ljekoviti cvijet”: PIP BH Velika Kladaša i Pčelar Admir Halilović Sarajevo
3. nagrada “Bronzani bosanski ljekoviti cvijet”: Med prom Cazin i Herzeg med Trebinje

Posebna priznanja:

1. Za **novi BiH proizvod**: HELJDA EKO Sarajevo
2. Za **sveukupni dojam izlaganja i prezentiranja proizvoda**: DEZA GTZ-Udruženje žena POLJOPRIVREDNIH PROIZVOĐAČA Gradačac,
3. Zlatna plaketa za **eterično ulje**: Halilović d.o.o. Ilijaš
4. Posebnu nagradu za **unapređenje proizvodnje zdrave hrane** dobilo je preduzeće Kap po kap Laktaši

5. Posebno priznanje za **preferiranje ekološke proizvodnje i proizvoda**, Federalno ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo dodjelo je Eko farmi Duboštica.
6. U okviru takmičarskog dijela, Partners for Development – partner Festivala dodjelo je nagradu za **najbolju komercijalnu prezentaciju udruženja i zadruga poljoprivrednih proizvođača** - Udruženju pčelara BEE MED iz Vogošće. Ova nagrada je ustanovljena sa ciljem da se pospješe nastojanja udruženja, zadruga i sličnih organizacija da poboljšaju svoju komercijalnu prezentaciju.

Svoju odluku o nagradama stručno-ocjenjivački žiri utemeljio je na osnovu laboratorijskih i organoleptičkih analiza, te kvaliteta i ekološke opravdanosti ambalaže.

Zajednička je ocjena da svi izlagači imaju izvrsnost kvalitete pregledanih uzoraka.

B Žiri novinara, koji je radio u sastavu:

1. Ekrem Milić - magazin Aura,
2. Nenad Glušica – NRTV Studio 99, predsjednik žirija
3. Nedžbija Kalača – Jutarnje novine,
4. Amela Sijerčić – Dnevni avaz i
5. Mirela Sekulić –Oslobođenje

Žiri novinara dodijelio je slijedeće nagrade:

1. Nagrada za **najljepše uređeni izložbeni prostor** pripala je Poljoprivrednoj zadruzi PMG VIP iz Gradačca i
2. Nagrada “**Sadik Sadiković**” za **najkvalitetniji ljekoviti čaj spravljen na tradicionalan način** pripala je Apoteci “Ljekovito bilje Čeliković” iz Bihaća.

Nagrade su uručili federalni ministar prostornog uređenja i zaštite okoliša Ramiz Mehmedagić kao i načelnik općine Stari Grad, Fehim Škaljić.

Svim dobitnicima nagrada čestitamo a ostalima želimo više uspjeha slijedeće godine.

3. EDUKATIVNI PROGRAMI:

U okviru festivalskih aktivnosti imali smo i edukativne programe koji su se odvijali od 14. do 18. 06.2004. godine. Kao što je navedeno u uvodu u okviru ovog segmenta Festivala predstavili smo partnere 2. međunarodnog festivala čaja i ljekovitog bilja:

1. USAID - Linking Agricultural Markets to Producers - LAMP
2. Southeast Europe Enterprise Development - SEED
3. Partners for Development - Pfd

kao i organizacije poput ECON-a, te uspješne firme ili projekte u ovoj oblasti: Klas, Heljda eko Sarajevo, Ljekovito bilje Čeliković Bihać, NUPP - samostalno udruženje poljoprivrednih proizvođača Gornjovrbaske regije, Udruženje Zlatnica iz Bihaća, Udruženje DR. Jovan Tucakov iz Sokobanje SCG, itd.

Osim toga imali smo priliku saslušati izlaganje mr.pha Pašana Šehovića, pomoćnika federalnog ministra zdravstva u vezi sa aktuelnim pitanjima donošenja i sadržaja Pravilnika o herbalnim proizvodima čije kašnjenje izaziva komplikacije u radu proizvođačima preparata na bazi ljekovitog bilja.

Veoma značajna aktivnost u okviru edukativnog segmenta posvećana je predstavljanju banaka i mikrokreditnih organizacija koje nude kredite i grantove za poljoprivredne proizvođače. U ovom dijelu predstavili su se: Volksbank, Zagrebačka banka, EKI, Prizma i Partner.

U četvrtak 17.06. 2004. u prostorijama Karabita održana je promocija knjige dr. Čedomila Šilića - Endemične biljke parka prirode Blidinje. Knjigu su promovirali autor dr. Čedomil Šilić i urednik fra Petar Krsić.

I pored uloženi napore organizatora da se javnost informiše o odvijanju ovih programa nažalost ne možemo u cjelosti biti zadovoljni prisustvom građana na ovim programima.

U okviru programa Festivala učešće je uzeo i ambasador Velike Britanije u BiH NJ. E. Ian Cameron Cliff, a oficijelni partner Festivala je bila organizacija Partners for Development.

4. “FIVE O’CLOCK TEA” – “ČAJANKA U 5”

Novina ovogodišnjeg Festivala čaja i ljekovitog bilja je program pod nazivom “Čajanka u 5”. To je program tipa “talk show”- a na otvorenom u okviru kojeg je planirano da se ugosti 5 ambasadora iz zemalja gdje postoji dugogodišnja tradicija konzumiranja čaja. Od 5 pozvanih ambasadora pozitivno su odgovorili ambasadori: Velike Britanije H.E. Ian Clif, Turske H.E. Melek Sina Baydur te predstavnici ambasade Ruske Federacije i to ataše za kulturu Aleksandar Konanihin i savjetnik ambasadora za ekonomska pitanja Aleksandar Ševčenko. Nažalost zbog iznenadnih diplomatskih obaveza čajanki nisu prisustvovali ambasador NR Kine i ambasador Kraljevine Saudijske Arabije iako su njihovi kabineti višekratno potvrdili njihovo učešće. Ovaj program realiziran je kroz razgovor voditeljice programa Lejle Zvizdić o tradiciji konzumiranja čaja, načinu konzumiranja te proizvodnji čaja u zemljama iz kojih dolaze ambasadori. Razgovor se vodio na Trgu oslobođenja, na otvorenom pred mnogobrojnim posjetiocima, a nakon završenog zvaničnog dijela diplomate su obišle štandove, te degustirali neke od ljekovitih proizvoda izloženih na Festivalu. Ocjena je da je ovo jedan atraktivan program koji omogućava upoznavanje i zblizavanje kultura i privreda naše zemlje i predstavljenih zemalja. Osim toga, na licu mjesta ambasadori su se mogli uvjeriti u kvalitet proizvoda i dobiti informacije koje mogu biti povod budućoj ekonomskoj saradnji.

Ambasadorica Turske u BiH Nj.E.Melek Sina Baydur u razgovoru sa voditeljicom Lejlam Zvizdić u okviru programa “Five o’clock tea”

5. KULTURNO-UMJETNIČKI PROGRAMI

U toku trajanja 2. međunarodnog festivala čaja i ljekovitog bilja na Trgu oslobođenja i na okolnim ulicama i trgovima (Ferhadija i dr.) održana su 4 (četiri) kulturno umjetnička programa u kojima su kulturno-umjetnička društva "Baščaršija", "Saobraćajac", "Proleter" i "Gajret", izvodili tradicionalne pjesme i igre iz Bosne i Hercegovine. Namjera organizatora je bila da se na ovaj način svim izlagačima i posjetiocima Festivala upotpuni ugođaj druženja sa Festivalom. U programu su izvedene izvorne pjesme i igre, a igrači su bili odjeveni u tradicionalne nošnje, što je predstavljalo i svojevrsnu turističku atrakciju. Među izvođačima bio je veliki broj djece-amatera, što daje poseban značaj ovim programima, jer djeca održavaju tradiciju svojih djedova i očeva.

Ovaj program svojom donacijom podržali su **Kantonalno ministarstvo kulture i sporta Sarajevo i Grad Sarajevo.**

Nastupi kulturno-umjetničkih društava značajno su obogatili sadržaje Festivala

V - MEDIJSKA POKRIVENOST

Radi ispunjavanja svojih osnovnih, ali i posebnih ciljeva Festivala čaja i ljekovitog bilja, a to je uticaj putem medija na svijest o bogatstvu Bosne i Hercegovine herbalnim vrstama i skretanje pažnje javnosti na potrebu održivog razvoja i kontinuirane edukacije o ispravnom eksploatiranju i zaštiti pojedinih vrsta posebnu pažnju smo posvetili saradnji sa medijima. S tim u vezi, nastojali smo da svaka aktivnost, počev od onih koje su se dešavale čak i šest mjeseci prije Festivala, bude medijski praćena. Program Festivala pratili su glavni dnevni štampani mediji sa ovog prostora i to: Oslobođenje, Dnevni avaz, Jutarnje novine, Aura, Nezavisne novine, Jutarnji list, Dnevni list, San, te radio i TV stanice: Radio Stari grad sa mrežom NETRA, Federalni radio sa svojim programima, Radio BIH, Radio Slobodna Evropa, Radio Glas Amerike, NTV Hayat, Federalna televizija, Televizija kantona Sarajevo, TV OBN, TV

Alfa, TVX, TV Vogošća, te novinske agencije ONASA, FENA i dr. Značajan doprinos medijskoj afirmaciji festivala čaja dala je agencija EUROPLAKAT koja je širom Bosne i Hercegovine preko svojih panoa reklamirala isti, te agencija EUROMEDIJA.

O Festivalu su priloge objavili i mediji u susjednoj Hrvatskoj, te Srbiji i Crnoj Gori (časopis "Moć prirode").

Medijskoj afirmaciji Festivala značajno je doprinijela i stalna web stranica Festivala www.tea-fest.ba na kojoj je evidentiran veliki broj konekcija iz cijelog svijeta, a u čiju izradu i hostiranje su uloženi ogromani napori i sredstva.

VI – MEĐUNARODNA SARADNJA

Festival je potstakao značajnu međunarodnu saradnju u oblasti herbalnog sektora. Festival su oficijelno posjetili predstavnici Beogradskog sajma, te Izdavačke kuće Potez iz Beograda. Isto tako, gosti Festivala su bili članovi Udruženja za ljekovito bilje "Dr Jovan Tucakov" iz Sokobanje (Srbija i Crna Gora), kao i predstavnici iz Hrvatske.

Putem zvanične web strane Festivala ostvareni su brojni kontakti sa kompanijama iz više zemalja u svijetu. Razmjenjene su brojne poruke i službena pisma o Sarajevu, Bosni i Hercegovini i stanju herbalnog sektora u BiH.

Vanjsko-trgovinska komora BiH je štampala posebnu publikaciju o sajmovima u BiH, na bosanskom i engleskom jeziku u koju je uvršten i festival čaja i ljekovitog bilja. Ova publikacija je dostavljena svim DKP-ima BiH u svijetu i svim ambasadama u BiH, kao i privrednim komorama, te većim sajmovima u svijetu.

Prezentaciju festivala putem svojih web stranica omogućili su : Grad Sarajevo, Kanton Sarajevo, FIPA, SERDA, Privredna komora Kantona Sarajevo, Vanjsko-trgovinska komora BiH i dr.

Gosti koji su učestvovali u programima "Čajanka u pet" su putem svojih diplomatskih kanala prenijeli najpovoljnije utiske o Festivalu.

Sve je to doprinijelo još većoj afirmaciji općine Stari Grad, grada Sarajeva i države Bosne i Hercegovine.

VII – ZAKLJUČCI, PREPORUKE I MJERE

Održavanjem 2. međunarodnog festivala čaja i ljekovitog bilja značajno se doprinijelo ostvarenju ciljeva festivala i dodatnoj afirmaciji općine Stari Grad, grada Sarajeva, Kantona Sarajevo i države Bosne i Hercegovine u cjelini.

Prilikom realizacije zacrtanog programa 2. međunarodnog festivala čaja i ljekovitog bilja došli smo do slijedećih zaključaka, preporuka i mjera koje je neophodno preduzeti kako bi 3. međunarodni festival čaja i ljekovitog bilja, Sarajevo 2005., doživio još veći skok i svekoliku afirmaciju:

1. Poljoprivrednim proizvođačima koji se bave ljekovitim i aromatičnim biljem, šumskim plodovima i zdravom hranom potrebna je javna afirmacija, adekvatna promocija i podsticaj njihovim aktivnostima. U tom cilju Festival igra značajnu ulogu. Imajući u vidu činjenicu da Festival nije profitno usmjeren (iako ima karakter sajamske manifestacije) već mu je cilj afirmacija i prezentacija herbalnog sektora u BiH i okruženju neophodno je iznaći stalna sredstva financiranja. U tom cilju potrebno je da se, prije svega u budžetima općine Stari Grad, grada Sarajeva i Kantona Sarajevo, Federacije BiH i Vijeća ministara, ali i šire, planiraju sredstva za poticaj ovoj poljoprivrednoj, turističkoj i kulturnoj manifestaciji.
2. S tim u vezi potrebna je hitna reakcija Federalnog ministra zdravstva, predsjednika Vlade Federacije BiH, Vijeća ministara BiH **o hitnosti donošenja nedostajućih propisa iz herbalnog sektora, a naročito Pravilnika o herbalnim proizvodima.**
3. Potrebno je organizirati kontinuiranu edukaciju, po mogućnosti na terenu, o prihvatljivom eksploatiranju samoniklog ljekovitog i aromatičnog bilja.
4. S ciljem širenja kruga proizvođača i prerađivača ljekovitog i aromatičnog bilja, šumskih plodova i druge zdrave hrane, potrebno je organizirati predstavljanje organizacija koje pružaju pomoć poljoprivrednicima i organizacijama koje ih finansijski mogu podržati (banke, mikrokreditne organizacije) i to u područjima gdje postoji interes za ovu vrstu proizvodnje i pomoći.
5. Također je potrebno da istup prema organima vlasti bude koordiniran i zajednički kako bi se postigao što bolji efekat. S tim u vezi Festival je podstakao što brže formiranje krovne bh. Asocijacije za ljekovito i aromatično bilje, pčelinje proizvode, gljive i sekundarne šumske proizvode. Neophodno je formirati regionalna udruženja za ljekovito i aromatično bilje u svim sredinama gdje to još nije učinjeno (jedino u Unsko-sanskom kantonu djeluje udruženje "Zlatnica").
6. Ovogodišnji 2. međunarodni festival čaja i ljekovitog bilja pozdravlja i podržava nastojanja da se formira Institut za ljekovito bilje Bosne i Hercegovine kao krovne naučne i stručne institucije u ovoj oblasti. Smatramo da bi uz pomoć Instituta za ljekovito bilje, Bosna i Hercegovina lakše prevazišla nagomilane probleme vezane za herbalni sektor.
7. Veliko zadovoljstvo nam pruža činjenica da smo ove godine imali za partnere Festivala: USAID - LAMP, SEED i PfD, koji su prepoznali naše napore da se afirmišu proizvođači koji se bave ljekovitim i

aromatičnim biljem, šumskim plodovima, eteričnim uljima, pčelinjim proizvodima i dr. Uz njihovu pomoć i podršku Festival će pokrenuti časopis za ljekovito i aromatično bilje koji bi čitav svoj sadržaj posvetio problematici u ovoj oblasti i omogućio svim subjektima u ovoj oblasti još jedan vid komunikacije i saradnje.

8. Festival zahvaljuje Vladi Kantona Sarajevo, Ministarstvu privrede Kantona Sarajevo, Ministarstvu kulture Kantona Sarajevo, Ministarstvu prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Općini Stari Grad, Gradskoj upravi Sarajevo, SERDA, našim partnerima USAID-LAMP, PFD, SEED, našim pokroviteljima BH Telekomu, UPI banci, i dr. koji su svojom pomoći omogućili da 2. međunarodni festival čaja i ljekovitog bilja bude što uspješnije organiziran.
9. Iako suočeni sa nedostatkom adekvatnog i stalnog kancelarijskog prostora za rad na pripremi Festivala,¹ kao i nedostatkom neophodne tehničke opreme, ipak možemo u cjelosti biti zadovoljni realizacijom 2. međunarodnog festivala čaja i ljekovitog bilja, Sarajevo 2004. U organizaciji narednog 3. Festivala čaja i ljekovitog bilja očekujemo još aktivnije učešće svih naših partnera i predstavnika vlasti kako bi se doprinijelo da Bosna i Hercegovina dobije mjesto koje zaslužuje u oblasti herbalnog sektora.

Svečano proglašenje dobitnika nagrada 2. međunarodnog festivala čaja i ljekovitog bilja, Trg oslobođenja 18.06.2004.

¹ Po završetku ovogodišnjeg Festivala organizator Festivala EKO NVO DIO SRCA se obratila općini Stari Grad za dodjelu adekvatnog kancelarijskog prostora. Iako je iskazano dosta obećanja za pomoć u afirmaciji Festivala i njegovih vrijednosti odgovor općine Stari Grad je bio da se poslovni prostori izdaju putem konkursa na koji može konkurisati i EKO NVO DIO SRCA. Kako bi pripreme za 3. međunarodni festival čaja i ljekovitog bilja, krenule znatno ranije i još organiziranije neophodno je iznaći stalni poslovni prostor za rad Direkcije Festivala.